

140. výročí otevření porodnice „U sv. Apolináře“

Pařízek A.

Gynekologicko-porodnická klinika 1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze

Anest. intenziv. Med., 26, 2015, č. 5, s. 305–307

SOUHRN

V porodnici „U sv. Apolináře“, jejíž oficiální název je Gynekologicko-porodnická klinika Všeobecné fakultní nemocnice a 1. LF UK v Praze, si 28. dubna 2015 připomněli 140. výročí otevření budovy. Jedná se o jednu z nejdéle kontinuálně otevřených porodnic na světě.

Porodnice „U sv. Apolináře“, je v provozu bez přestávk od roku 1875, kdy se v tehdejší Královské české zemské porodnici a nalezinci v Praze narodila první holčička. Architektem a stavitelem byl Josef Hlávka ((1831–1908), významný český mecenáš vědy, vzdělávání a kultury.

KLÍČOVÁ SLOVA

porodnice

ABSTRACT

Pařízek A.: The 140th anniversary of the opening of the “St. Apollinaire’s” National Maternity Hospital

The National Maternity Hospital, also known as “St. Apollinaire’s”, and officially the Gynecological-Maternity Clinic of the First Medical Faculty and General Faculty Hospital of Charles University, celebrated the 140th anniversary of its opening on April 28th, 2015. This hospital is one of the longest operating maternity hospitals in the world. The National Maternity Hospital has been continuously operating since 1875, when a baby girl was first born in what was then known as the Royal National Maternity and Foundling Hospital in Prague. The architect and builder of this hospital was Josef Hlávka (1831–1908) – one of the greatest patrons of Czech sciences, culture and education.

KEYWORDS

maternity hospital

Dne 28. dubna 2015 si v porodnici „U sv. Apolináře“, dnes Gynekologicko-porodnická klinika Všeobecné fakultní nemocnice a 1. LF UK v Praze, připomněli 140. výročí od otevření budovy. Je to jedna z nejdéle nepřetržitě otevřených porodnic na světě. Při této příležitosti byla na budově porodnice odkryta bronzová deska akademického sochaře Michala Vitanovského, která byla pořízena z daru Nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“ (obr. 1).

Porodnice „U sv. Apolináře“, je v provozu bez přestávky od roku 1875, kdy se v tehdejší **Královské české zemské porodnici a nalezinci v Praze** narodila první holčička. Zemská porod-

nice byla postavena na místě původní porodnice u kostela sv. Apolináře, jejíž kapacita již i ve své době nestačila narůstajícímu přílivu rodiček. Nová Zemská porodnice pojmulu až 3 000 rodiček ročně.

Architektem a stavitelem této porodnice byl **Josef Hlávka** (15. února 1831, Přestice až 11. března 1908, Praha) – největší mecenáš české vědy, kultury a vzdělání.

Mezi hlavní díla Josefa Hlávky patří:

- realizace Státní opery ve Vídni (1869);
- Zemská porodnice v Praze (1875), dnes Gynekologicko-porodnická klinika VFN a 1. LF UK v Praze;

HISTORIE OBORU

Obr. 1 Odkrytí bronzové desky se zúčastnili prof. JUDr. Václav Pavlíček, CSc., dr. h. c. (předseda správní rady a prezidia Nadace „Nadání Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových“), prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA (rektor Univerzity Karlovy v Praze) a Mgr. Dana Jurásková, Ph.D., MBA (ředitelka Všeobecné fakultní nemocnice v Praze)

Obr. 2 Schodiště v novogotickém slohu

- založení České akademie věd a umění (1891);
- Hlávkův biskupský rezidenční areál v Černovicích (1882) – dnes na Ukrajině, který byl zapsán do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (2011);

Obr. 3 Dobová historická rytina

- úhrada prvního kompletního překladu díla W. Shakespeara do českého jazyka;
- osobní podpora Antonína Dvořáka, Oskara Nedbala a Julia Zeyera;
- založení Nadání Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových, které je nejstarší nadací s nepřerušovanou kontinuitou v České republice (1904).

Zemská porodnice – z historie budovy

- J. Hlávka unikátní budovu Zemské porodnice navrhl a postavil v letech 1865–1875.
- Stavba je z režných neomítnutých cihel, neboť se dříve věřilo, že jsou bezpečnější z hlediska přenosu infekce (příkaz/zadání Zemského výboru) – obr. 2.
- J. Hlávka čerpal inspiraci pro budovu porodnice ve významných evropských porodnicích v Bruselu, Paříži a Vídni.
- Pro vnější vzhled J. Hlávka zvolil severoněmecký novogotický sloh; navrhl stavbu tvořenou soustavou šesti pavilonů s jedenácti trakty a s vnitřním obdélníkovým nádvořím; stavebně jedinečný pavilónový systém umožňoval v případě potřeby uzavřít jednotlivé části budovy, a zamezoval tak dříve častému šíření infekce (obr. 3).
- V budově Zemské porodnice byla zřízena i dvě tajná oddělení se zvláštními vchody přímo z ulice (tajné porody bohatých šlechticů a měšťanek).
- Architektonicky nejzajímavější částí budovy Zemské porodnice je kaple sv. Kříže (první pat-

Obr. 4 Prostor kaple s hvězdicovou sklípkovou klenbou a malířskou výzdobou

ro, nad vstupním vestibulem). Prostor kaple je tvořen bohatou hvězdicovou sklípkovou klenbou, která je svedena ve střední sloup (obr. 4). V kapli se nachází mramorová křtitelnice, kredenční mramorový oltář, novogotická dubová zpovědnice a kůr s varhanami. Malířská výzdoba podle návrhu Adolfa Liebschera a Adolfa Körbera pochází z roku 1902. Kaple byla restaurována v roce 1997.

- Stručná zpráva z tisku ze dne 28. dubna 1875: **„Nová porodnice již odevzdána jest svému účelu. Především večer přijala prvního novorozence, holčičku. Matka její jest Barbora Koutná z Rožmitálu.“**
- Pro svoji mimořádnou architektonickou hodnotu a význam v dějinách lékařství je areál Hlávkovy porodnice prohlášen za chráněnou kulturní památku.

ZEMSKÁ PORODNICE - SOUČASNOST

V současné době funguje v budově bývalé Zemské porodnice moderní porodnické, neonatologické a gynekologické pracoviště. Klinika získala v roce **2005**, jako **první v Evropě**, **certifikát Evropské odborné společnosti pro gynekologii a porodnictví (EBCOG)** pro tři udělované subspecializace – perinatologii, urogynekologii a gynekologickou onkologii. Certifikát EBCOG se vystavuje pouze za podmínek, že zdravotnické zařízení dodržuje nejvyšší standardy poskytované péče, a proto může být garantem postgraduálního

vzdělávání v oboru gynekologie a porodnictví pro zájemce z celé Evropy. V budově je umístěno také Perinatologické centrum pro Prahu a Středočeský kraj. Centrum v řadě případů slouží i jako **superkonziliární pracoviště pro nejzávažnější těhotenské patologie pro celou Českou republiku**. Mimo jiné zde poskytují odborníci péči ženám s předčasnými porody, cukrovkou, závažnými chorobami srdce, poruchami krevní srážlivosti, nespecifickými záněty střev (Crohnova nemoc nebo colitis ulcerosa) nebo s revmatoidními chorobami. Ve spolupráci s IKEM Praha zde probíhá mezioborová péče o těhotné ženy po transplantaci některého orgánu. Vědecko-výzkumná činnost porodnické části kliniky se zaměřuje na studium endokrinologie fetoplacentární jednotky, předčasný porod, imunologii a vliv stresové zátěže na matku a plod/novorozence.

Adresa pro korespondenci:

doc. MUDr. Antonín Pařízek, CSc.
vedoucí lékař Perinatologického centra
Gynekologicko-porodnická klinika
1. lékařské fakulty UK a VFN v Praze
Apolinářská 18, 128 51 Praha 2
e-mail: parizek@porodnice.cz